

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО АНАТОМІВ, ГІСТОЛОГІВ,
ЕМБРІОЛОГІВ ТА ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ»
КАФЕДРА ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ
VILNIUS UNIVERSITY, LITHUANIA
CHARLES UNIVERSITY, CZECH REPUBLIC

**«МОРФОГЕНЕЗ ТА РЕГЕНЕРАЦІЯ»
(ІІІ ЖУТАЄВСЬКІ ЧИТАННЯ)**

**«MORPHOGENESIS AND REGENERATION»
(III ZHUTAEV READINGS)**

Proceedings of Ukrainian scientific-practical
conference with international participation

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

APRIL 20-21, 2023.

20-21 КВІТНЯ, 2023 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО АНАТОМІВ, ГІСТОЛОГІВ, ЕМБРІОЛОГІВ ТА
ТОПОГРАФОАНАТОМІВ УКРАЇНИ»
КАФЕДРА ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ
VILNIUS UNIVERSITY, LITHUANIA
CHARLES UNIVERSITY, CZECH REPUBLIC**

МАТЕРІАЛИ

**ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**«МОРФОГЕНЕЗ ТА РЕГЕНЕРАЦІЯ»
(ІІІ ЖУТАЄВСЬКІ ЧИТАННЯ)**

ПОЛТАВА

20-21 квітня 2023 року

EDITORIAL BOARD

Shepitko V.I. – Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

Stetsuk Ye.V. – PhD in Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

Lysachenko O. D. – PhD in Biological Sciences, Associate Professor of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

Boruta N.V. – PhD in Biological Sciences, Associate Professor of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

Vilkhova O.V. – PhD in Medical Sciences, Associate Professor of the Department of Histology, Cytology and Embryology, Poltava State Medical University, Ukraine

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Шепітько В.І. – д.мед.н., професор закладу вищої освіти, завідувач кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Стецук Є.В. – к.мед.н., доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Лисаченко О.Д. – к.б.н., доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Борута Н.В. – к.б.н., доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Вільхова О.В. – к.мед.н., доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології Полтавського державного медичного університету, Україна

Proceedings of Ukrainian scientific-practical conference with international participation “**Morphogenesis and regeneration**” (III Zhutaiev readings). – Poltava 2023, Ukraine. – 244 p.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «**Морфогенез та регенерація**» (III Жутаєвські читання) – Полтава, 2023, Україна. – 244 с.

УДК: 378.147:61

ОСНОВНІ ТЕЧІЇ СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Устенко Р.Л., Шерстюк О.О., Гринь В.Г., Каценко А.Л.,

Тернопольська С.І.

Полтавський державний медичний університет, Полтава, Україна

Анотація. Будь-які послуги у суспільстві знаходяться у стані постійного розвитку та вдосконалення і освітні послуги не є винятком. У даній роботі проаналізовано основні тенденції удосконалення сучасної медичної освіти та найбільші проблеми на шляху їх запровадження у вищій школі.

Ключові слова: медична освіта, компетенція, технологія, навчання, студент.

Abstract. Any services in society are in a state of constant development and improvement, and educational services aren't exception. This paper analyzes the main trends in the improvement of modern medical education and the biggest problems on the way to their implementation in higher education.

Key words: medical education, competence, technology, training, student.

Обґрунтування актуальності. Прогрес у соціально-економічній сфері висунув на перший план значимість людського капіталу. Поява парадоксу «кадрового голоду» на тлі зростання безробіття призвела до широкого поширення у ХХІ столітті бізнес-шкіл, корпоративних університетів, створення агентств для пошуку талантів [1]. Університети та країни розпочали боротьбу за таланти. При цьому відбувається перебудова у вузах та компаніях для створення умов для розкриття творчого потенціалу студентів та співробітників [2]. Роботодавці очікують від нових співробітників-випускників вищих навчальних закладів не тільки професійних знань, навичок, компетенцій та професійного кругозору, а й навичок інноваційного мислення та творчого досвіду, досвіду особистих

досягнень, навичок роботи у команді та ефективних комунікацій, прагнення до професійного розвитку [3,4].

Мета. Відстежити основні напрямки розвитку сучасної медичної освіти.

Результати та їх обговорення. Для вищої медичної освіти сьогодення властиві демократизація (зростання децентралізації управління системою освіти, розширення обсягу прав вузів, студентів, викладачів) та гуманітаризація (формування особистісної зрілості студентів внаслідок пріоритетного розвитку загальнокультурних компонентів у змісті освіти). Усі тенденції розвитку вищої школи взаємопов'язані та взаємозумовлені [5].

Тенденції зміни організації та розвитку системи освіти нерозривно пов'язані зі змінами власне педагогічними. На зміну парадигмі знання прийшла особистісна парадигма, що визначає метою освіти розвиток особистості людини. У разі вищої медичної школи – це розвиток особистості фахівця (лікаря, провізора) засобами дисциплін, що вивчаються.

Традиційна система освіти, що працює за лекалами першої половини ХХ століття, вже не відповідає сучасним вимогам, акцентуючи більше увагу на академічній успішності, ніж на розкритті творчого потенціалу учня, тому трансформація вищої школи характеризується такими тенденціями як:

- впровадження освітніх технологій нового рівня з акцентом на інтерактивному навчанні, при якому вироблення вмінь супроводжується творчим засвоєнням знань, необхідних як для майбутньої професійної діяльності, так і для науково-дослідної діяльності, використання різноманітних форм освітньої діяльності, що сприяє розвитку творчого мислення. Причому в медичних вузах студенти, які навчаються на клінічних кафедрах, традиційно присутні на науково-практичних,

лікарських конференціях, що знаходить відображення в навчальних програмах, а клінічні розбори біля ліжка хворого провідних клініцистів є загально визнаною технологією «майстер-класу» для майбутніх лікарів;

- розробка нових освітніх програм та їх постійне коригування з акцентом на випереджувальне навчання: враховувати не лише сучасні потреби, а й майбутні. Наприклад, у сфері медичної освіти слід враховувати демографічні зміни – збільшення осіб похилого віку;

- практична спрямованість освітнього процесу та його оцінка за результатом. У вищій школі це перехід вищих навчальних закладів на державні освітні стандарти та їх удосконалення;

- впровадження у процес навчання технологій та стратегій, пов'язаних із залученням студентів до наукових досліджень;

- розширення диференціації та індивідуалізації процесу навчання, що реалізується появою варіативної частини освітніх програм та дисциплін на вибір;

- зміна статусу студента з пасивного об'єкта навчання у суб'єкт навчання, коли студент усвідомлено та активно освоює теоретичні та практичні засади майбутньої професії, а викладачі створюють оптимальні для цього умови;

- підвищену увагу до обдарованих студентів на протипагу орієнтації на "середнього" учня, виявлення та розвиток здібностей студентів засобами дисциплін, що вивчаються;

- увага до методичної та практичної реалізації освіти інвалідів та осіб з обмеженими можливостями здоров'я;

- реалізація принципів безперервної освіти та поява нових типів освітніх закладів неформальної освіти.

Поглиблення міждержавного співробітництва у сфері освіти проявляється, зокрема, і в спільному аналізі тенденцій сучасної освіти. До того ж експерти відзначають дві провідні довгострокові тенденції:

поширення гнучких умов навчання, що стимулюють інновації та підвищення інтенсивності співпраці між вищими навчальними закладами [6].

Водночас спостерігаються гострі проблеми, що ускладнюють впровадження технологій у вищій освіті, а саме:

I. Змішування формального та неформального навчання. Самостійне, підкріплене цікавістю навчання, яке раніше було лише у музеях, наукових центрах та гуртках самоосвіти, з появою Інтернету та соціальних мереж стає частиною формального навчання, тому ігри та відеоролики стають головними способами навчання студентів за стінами вишу. Але, як інтегрувати у навчальні програми знання, почерпнуті студентами поза системою вищої освіти? Немає способів визнання та якісної оцінки навчання, що проходить поза стінами аудиторії. Як кількісно оцінити усі види неформального навчання?

II. Поліпшення цифрової письменності. Цифрова грамотність, це: вміння поводитися з широким діапазоном цифрових пристроїв задоволення освітніх потреб; показник здатності критично оцінювати ресурси, доступні в мережі Інтернет. Але, ці визначення розпливчасті. Цифрова грамотність для викладачів не є рівноцінною для студентів: викладання з використанням технології вимагає одних навичок, а навчання з використанням тієї ж технології - зовсім інших. Необхідним є створення правил щодо навчання викладачів та їх студентів.

III. Персоналізоване навчання. Персоналізоване навчання – весь спектр програм, навчальних процесів, педагогічних підходів та академічних стратегій, спрямованих на задоволення конкретних освітніх потреб, інтересів, устремлінь чи запитів, пов'язаних із культурним досвідом та походженням окремих студентів. Мета – дозволити студентам самим визначати стратегію та темпи свого навчання. Але, аналітика даних про процес навчання ще не склалася остаточно.

IV. Навчання комплексного мислення. Комплексне мислення – це здатність розуміти складні речі аби знайти вирішення проблеми (окремий випадок системного мислення). Інфографіка, журналістика даних, новітні технології, а також семантично структуровані мережі, програмні засоби моделювання допомагають створювати експериментальні умови у яких студенти навчаються комплексно та системно мислити.

V. Конкуруючі моделі освіти. Зростає потреба в чесній оцінці різних освітніх моделей та у визначенні кращих способів масштабної підтримки співробітництва, взаємодії та аналізу. Нові моделі повинні використовувати технології, інструменти, сервіси, щоб глибше залучати студентів до навчального процесу.

VI. Винагорода викладання. Статус університету визначається переважно кількістю та якістю проведених досліджень. У науковому світі досягнення на ниві дослідження – цінніший актив, ніж талант та навички викладання. Робота викладачів не цінується і низько оплачується, а студенти змушені навчатися у провідних дослідників, які часто використовують застарілі методи викладання та у викладачів за сумісництвом, що знижує ефективність вищої освіти.

Медична освіта, що включає близько 16 тисяч вищих медичних шкіл у всьому світі, що діють на національному рівні, трансформується у руслі загальносвітових тенденцій освіти. Ці тенденції виявляються, аналізуються та адаптуються такими міжнародними організаціями як Всесвітня організація охорони здоров'я, Всесвітня федерація медичної освіти, Асоціація з медичної освіти в Європі / в усьому світі, ЮНЕСКО, Міжнародний інститут медичної освіти, Асоціація шкіл охорони здоров'я Європейського регіону.

Сьогодні змінюється ставлення до медичних вузів нашої держави: посилюється тиск з боку суспільства, звучать заклики до підвищення відповідальності за безпеку пацієнтів, забезпечення вузами мінімальних

вимог до кваліфікації випускників, постає питання про необхідність визнання важливості професії викладача. Лавиноподібне зростання обсягу медичних знань, бурхливий розвиток високотехнологічних видів медичної допомоги, поява нових очікувань, вимог та законодавче закріплення прав пацієнтів, розширення сфери діяльності лікаря, крім ведення пацієнтів, зумовили нові підходи до викладання, навчання та оцінки знань.

Необхідність змін вищої медичної школи обумовлена також появою нового покоління студентів, які мають інший у порівнянні з попередніми поколіннями життєвий досвід, добре розуміються на інформаційних технологіях та очікують від викладачів сучасних методів навчання.

У медичних вузах з'являються нові можливості для індивідуального навчання: технології навчання з використанням мережі Інтернет, фантоми, реалістичні муляжі, тренажери, високотехнологічні симулятори, віртуальні клініки та роботизовано тренінг-програми (Рис. 1).

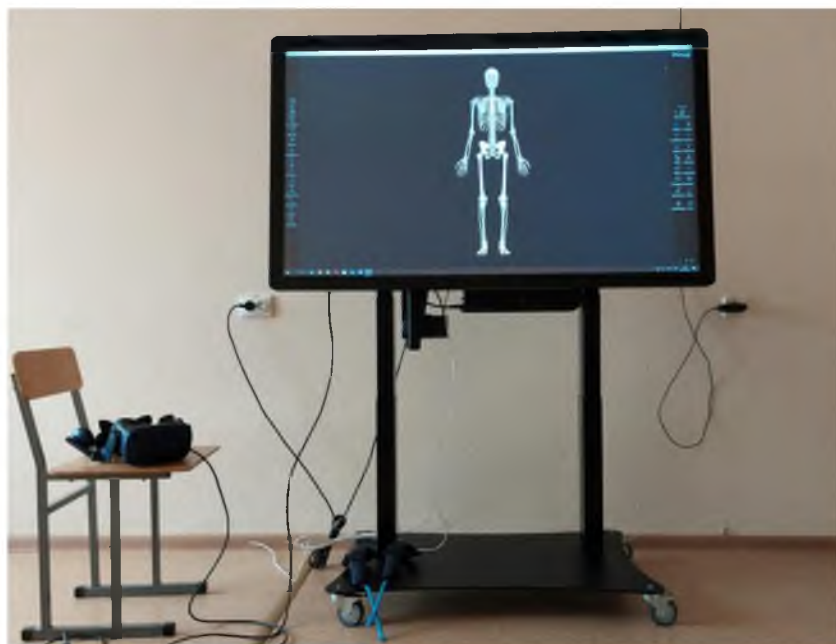

Рис. 1. Анатомічний стіл з системою віртуальної тривимірної візуалізації.

Науковий підхід до медичної освіти реалізується як за допомогою збільшення кількості досліджень у галузі медичної освіти, так і за допомогою використання програм, спрямованих на розвиток

професіоналізму та застосування ефективних методів навчання (Best Evidence in Medical Education).

В цілому, підвищення якості підготовки компетентного та конкурентоспроможного спеціаліста, який оволодів загальнокультурними та професійними компетенціями, реалізує свій особистісний потенціал та здатного здійснювати професійну діяльність на сучасному рівні згідно з сучасною концепцією освіти передбачає:

- розробку комплексу заходів для підготовки фахівців з вищою та середньою медичною та фармацевтичною освітою відповідно до державних пріоритетів;

- удосконалення цільової форми підготовки кадрів, яка передбачає укладання тристороннього договору між студентом, освітньою установою та адміністрацією суб'єкта держави з наданням студентам та молодим спеціалістам певних соціальних гарантій;

- створення навчально-науково-клінічних комплексів, що поєднують освітні установи (медичний вуз, коледж), профільні науково-дослідні інститути та клінічні бази;

- оптимізацію правових та економічних взаємин між медичними освітніми установами та лікувально-профілактичними установами у рамках створення єдиної клінічної бази;

- розвиток інформатизації навчання у медичних та фармацевтичних освітніх закладах: формування електронних бібліотек та довідково-інформаційних баз даних, впровадження інформаційних технологій та систем менеджменту якості в освітній процес;

- вдосконалення системи безперервної медичної освіти;

- перегляд освітніх стандартів вищої професійної освіти;

- подальше ранжування тривалості ординатури залежно від профілю;

- формування та впровадження системи персональних допусків до окремих видів медичної діяльності;

- розвиток державних програм міжнародного обміну у межах професійного вдосконалення медичних працівників; державна підтримка перехресних стажувань студентів та спеціалістів у провідних клініках світу та іноземних учнів - у провідних клініках держави;

- вдосконалення підготовки управлінських кадрів у охороні здоров'я та фахівців кадрових служб медичних організацій, заснованих на сучасних принципах управління якістю та стандартизації, багатопрофільних професійних знаннях (юридичних, економічних, психологічних, соціологічних та ін.) та навичках управління кадрами.

Підсумок. Удосконалення медичної освіти залишається одним із найпріоритетніших завдань у провідних країнах світу і відображає ієрархію цінностей у XXI столітті.

Список літератури

1. Устенко Р. Л., Свінцицька Н. Л., Каценко А. Л. Сучасні тенденції освіти та їх роль у формуванні медичних фахівців. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXIX Каришинські читання), присвяченої розробкам моделей підготовки майбутнього вчителя до педагогічної діяльності в Новій українській школі, (м. Полтава, 26–27 травня 2022 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : Астроя, 2022. С. 216–219.

2. Зенченко Д. Д., Корчан Н. О., Устенко Р. Л. Роль куратора в організації навчального процесу та адаптації здобувачів вищої освіти на першому році навчання. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXIX Каришинські читання), присвяченої розробкам моделей підготовки майбутнього вчителя до педагогічної діяльності в Новій українській школі, (м. Полтава, 26–27 травня 2022 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : Астроя, 2022. С. 96–98.

3. Устенко Р. Л., Каценко А. Л., Сербін С. І. Сімарджот Каур. Роль пропаганди в ХХІ столітті. Синергетичний підхід до проектування життєвого простору особистості : зб. наук. матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф. Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава, 28–29 квітня 2022 р. Полтава, 2022. С. 209–212.

4. Свінцицька Н. Л., Когут В. І., Устенко Р.Л. Просвітницька роль анатомічного музею у формуванні здорового способу життя серед молоді. Фізкультурно-оздоровчі та спортивні технології в освітньому просторі: теорія і практика : колективна монографія / за заг. ред. О. О. Момот, Ю. В. Зайцевої. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020. С. 225–243.

5. Устенко Р. Л., Свінцицька Н. Л., Каценко А. Л. Конструювання освітнього середовища кафедр вищого медичного закладу. Сучасні проблеми вивчення медико-екологічних аспектів здоров'я людини : матеріали наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 11–12 жовтня 2022 р. Полтава, 2022. С. 101–103.

6. Гринь В. Г., Свінцицька Н. Л., Білаш В. П. Особливості вивчення і викладання дисципліни «Анатомія людини» англійською мовою у медичному вузі. Перший Український міжнародний морфологічний симпозіум «Новітні досягнення клінічної анатомії та оперативної хірургії в розвитку сучасної і медицини і стоматології», м. Полтава, 16-17 червня 2022 р. Полтава, 2022. С. 317–325.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «ОКСФОРДСЬКІ ДЕБАТИ» ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ З ТЕМИ «ПУХКА СПОЛУЧНА ТКАНИНА» НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ	
Тарасенко Я.А., Тихонова О.О., Сербін С.І., Каценко А.Л. СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ	182
Устенко Р.Л., Шерстюк О.О., Гринь В.Г., Каценко А.Л., Тернопольська С.І. ОСНОВНІ ТЕЧІЇ СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	188
Филенко Б.М., Городинська О.Ю., Ройко Н.В., Старченко І.І., Совгиря С.М., Бабенко В.І. НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК, ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	197
Черняк В.В., Старченко І.І., Филенко Б.М., Ройко Н.В., Мустафіна Г.М. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ НА КАФЕДРІ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ ТА СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ	204
Шепітько В.І., Борута Н.В., Стецук Є.В., Лисаченко О.Д., Левченко О.А., Данилів О.Д. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ТА ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК ПРИ ВИКЛАДАННІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ	211
Шепітько В.І., Стецук Є.В., Скотаренко Т.А., Левченко О.А., Рудь М.В., Данилів О.Д.	217